

GIDS bemiddeling pro bono

(Gedeeltelijke)
kosteloze rechtsbijstand
bij bemiddeling

2025

1	Bemiddeling pro bono	4
1.1	Een fundamenteel recht.	4
1.2	Toepassingsgebied	4
1.3	Wie komt in aanmerking?.....	4
1.3.1	Volledige kosteloosheid.	4
1.3.2	Gedeeltelijke kosteloosheid.	5
1.3.3	Bijzonderheden i.v.m. de beoordeling van de inkomensgrenzen.	6
1.3.4	Wat met de kosten van eventueel bij de bemiddeling betrokken deskundigen?	7
1.3.5	Samengevat op basis index 2024:	7
1.4	Bewijs van ontoereikende middelen en toe te voegen stukken.	7
2	Wie beoordeelt en beslist tot toelating tot kosteloze rechtsbijstand?.....	9
2.1	Algemeen.....	9
2.2	Naargelang de rechterlijke bevoegdheid of aanhangige instantie.	9
2.2.1	De vrederechter.	9
2.2.2	Rechtbanken van eerste aanleg en hoven van beroep.....	9
2.3	Beroepsmogelijkheid.	10
3	Opstellen en indienen van het verzoekschrift.	11
3.1	Vorm en inhoud.....	11
3.2	Wijze van indienen.	11
3.3	Uitspraak.....	11
4	Hoe en aan wie wordt de rechtsbijstand uitbetaald?	12
4.1	De dienst Gerechtskosten en het Vereffeningsbureau.....	12
4.2	Indienen van een kostenstaat.....	12
4.3	Beroepsmogelijkheid.	13
4.4	Bedrag van de vergoeding.	13
4.5	Wat als niet alle partijen in bemiddeling op kosteloze rechtsbijstand aanspraak kunnen maken?	14

Inleiding

Deze gids wil een hulpmiddel bieden voor bemiddelaars die een bemiddeling opstarten met partijen, die aanspraak kunnen maken op (gedeeltelijke) kosteloze rechtsbijstand.

Voor de leesbaarheid van deze tekst, wordt hierna enkel gesproken over **BEMIDDELING PRO BONO**, waarmee zowel de bemiddeling onder gedeeltelijke kosteloze rechtsbijstand als de volledige kosteloze rechtsbijstand wordt bedoeld. Het gebruik van deze term vermijdt ook elke mogelijke verwarring met de “pro deo” regeling, die door de balies wordt georganiseerd in eerste en tweedelijns juridische bijstand. Het begrip pro bono vindt u niet terug in het gerechtelijk wetboek, maar vindt er wel zijn wettelijke basis.

→ Niet te verwarren dus met de juridische tweedelijnsbijstand nl. het systeem van de pro Deo-advocaten, niettegenstaande de wettelijke regeling rond kosteloze rechtsbijstand verwijst naar de toekenningsvoorwaarden van de juridische tweedelijnsbijstand (art. 667 Ger. W.).

Kosteloze rechtsbijstand betekent dat iemand die niet over de nodige bestaansmiddelen beschikt om de kosten van een bemiddeling te betalen, geheel of ten dele vrijgesteld wordt van betaling. Sinds de basiswet bemiddeling van 2005 kan pro bono worden verleend voor een procedure van buitengerechtelijke of gerechtelijke bemiddeling, die geleid worden door een bemiddelaar die erkend is door de Federale Bemiddelingscommissie (art. 665, 5° Ger. W.).

Aangezien kosteloze rechtsbijstand handelt over de kosten van een (buitengerechtelijke of gerechtelijke) procedure of rechtspleging, komt het de rechtbanken toe om daarover te oordelen en dit is meteen de reden waarom de wettelijke regeling rond kosteloze rechtsbijstand bepaald wordt in het gerechtelijk wetboek, deel IV: burgerlijke rechtspleging, eerste boek: rechtsbijstand.

Telkens een bemiddeling wordt aangevat, is het de plicht van de bemiddelaar om partijen over dit recht op pro bono te informeren. Wanneer je niet wenst te werken onder het regime van kosteloze rechtsbijstand, kan je cliënten doorverwijzen naar een collega. Deze gegevens worden gepubliceerd op de webpagina “Lijst bemiddelaars” van de Federale Bemiddelingscommissie met de vermelding “(JA)” bij “rechtsbijstand”. Het verdient aanbeveling om deze collega daarover eerst te contacteren. Let wel dat elke bemiddelaar voor zichzelf uitmaakt of hij/zij al dan niet bemiddelingen pro bono aanvaardt. Daarnaast heeft elke bemiddelaar de verantwoordelijkheid om de Federale Bemiddelingscommissie daarover correct in te lichten.

Alle bedragen vermeld in deze gids worden jaarlijks geïndexeerd. De **inkomensgrenzen** worden in de regel aangepast op 1 september. De hier vermelde inkomensgrenzen zijn deze van 1 september 2025. De nieuwe bedragen worden jaarlijks bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. Ook op de website van de Federale Bemiddelingscommissie zullen deze aanpassingen gepubliceerd worden.

De **honoraria** die mogen aangerekend worden onder het stelsel van de rechtsbijstand worden eveneens jaarlijks geïndexeerd op 1 januari. De hier vermelde honoraria zijn deze die gelden sinds 1 januari 2025.

1 Bemiddeling pro bono

1.1 Een fundamenteel recht.

Het recht op rechtsbijstand is verankerd via artikel 23 van de Grondwet. De voorwaarden waaronder deze volledige of gedeeltelijke kosteloosheid kan worden bekomen, is wettelijk geregeld. Dit recht is ook gewaarborgd, zij het binnen welbepaalde grenzen, door artikel 6 van het Europees verdrag van de Rechten van de Mens.

1.2 Toepassingsgebied¹

Kosteloze rechtsbijstand voor personen, die over ontoereikende bestaansmiddelen beschikken, bestaat erin om- geheel of gedeeltelijk- in een financiële tussenkomst te voorzien via de diensten van het Ministerie van Justitie. Dit op voorwaarde, dat zij geen beroep kunnen doen op de tussenkomst van een verzekeraar via een polis(onderdeel)² rechtsbijstand. In dit geval is het de verzekeraar, die tussenkomt in de kosten overeenkomstig de polisvoorwaarden.

Een bijkomende voorwaarde is dat de bemiddeling geleid wordt door een erkend bemiddelaar. De lijst met erkende bemiddelaars is beschikbaar op de website van de Federale Bemiddelingscommissie: www.fbc-cfm.be. Op deze website wordt gepubliceerd of een erkende bemiddelaar al dan niet onder de toepassing van rechtsbijstand zijn/haar diensten wenst te verlenen. Dit betekent geenszins dat andere erkende bemiddelaars daartoe niet bereid zouden zijn of dat zij de bemiddeling pro bono niet zouden kunnen toepassen zonder dit expliciet aan te geven op de website van de FBC. Het is de verantwoordelijkheid van elke bemiddelaar om zijn voorkeur in dat verband juist te laten vermelden in de lijst.

Bemiddeling pro bono kan toepassing vinden zowel in een niet-gerechtelijke als in een gerechtelijke bemiddeling.

1.3 Wie komt in aanmerking?

Op dit vlak heeft de wetgever dezelfde criteria ingesteld als voor de rechtszoekenden, die aanspraak kunnen maken op een pro deo advocaat (art. 667 Ger.W.).

1.3.1 Volledige kosteloosheid.³

1.3.1.1 *Genieten de volledige kosteloosheid:*

1° de alleenstaande persoon die, aan de hand van om het even welk document bewijst dat zijn maandelijks netto-inkomen lager dan 1.226 euro (thans index 2024=1.582;

2° de alleenstaande persoon met iemand ten laste of de samenwonende⁴ met zijn echtgeno(o)te of met iedere andere persoon met wie hij of zij een feitelijk gezin vormt,

¹ Deze gids is opgesteld zonder rekening te houden met uitzonderlijke omstandigheden waarin een burger – Belg of vreemdeling – recht zou kunnen hebben op bemiddeling pro bono in burgerlijke zaken. Zo worden onder meer grensoverschrijdende situaties niet behandeld.

² Een verzekering voor rechtsbijstand kan afgesloten worden als onderdeel van o.m. een polis brandverzekering, familiale verzekering, autoverzekering, maar kan ook afgesloten worden als algemene verzekering rechtsbijstand.

³ Het principe ligt vervat in artikel 508/13/1 Ger.W.

⁴ Onder de samenwoning wordt verstaan het feit dat twee of meer personen samen onder hetzelfde dak wonen en de huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gezamenlijk regelen.

mits bewijs, aan de hand van om het even welk document dat het maandelijks netto-inkomen van het gezin lager is dan 1.517 euro (thans index 2024 = 1.884 euro)⁵.

1.3.1.2 Genieten eveneens van volledige kosteloosheid.

Behoudens tegenbewijs⁶ wordt beschouwd als een persoon wiens bestaansmiddelen onvoldoende zijn:

1° degene die bedragen ontvangt die worden uitgekeerd als leefloon of als maatschappelijke bijstand, minstens op overlegging van de geldige beslissing van het betrokken openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (OCMW);

2° degene die bedragen ontvangt die worden uitgekeerd als gewaarborgd inkomen voor bejaarden, minstens op overlegging van het jaarlijks attest van de Rijksdienst voor Pensioenen;

3° degene die een inkomenvervangende tegemoetkoming voor gehandicapten ontvangt, minstens op overlegging van de beslissing van de minister tot wiens bevoegdheid de sociale zekerheid behoort of van de door hem afgevaardigde ambtenaar;

4° de persoon die een kind ten laste heeft dat gewaarborgde kinderbijslag ontvangt, minstens op overlegging van het attest van het gewestelijk organisme voor de kinderbijslag;

5° de huurder van een sociale woning die in het Vlaams Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een huur betaalt die overeenkomt met de helft van de basishuurprijs of die in het Waals Gewest een minimumhuur betaalt, minstens op overlegging van de laatste huurberekeningsfiche;

6° de gedetineerde, op overlegging van bewijsstukken met betrekking tot het statuut van gedetineerde;

1.3.1.3 Een minderjarige geniet volledige kosteloosheid, op voorlegging van zijn identiteitskaart of van enig ander document waaruit zijn staat⁷ blijkt.

1.3.2 Gedeeltelijke kosteloosheid.⁸

Kunnen aanspraak maken op de gedeeltelijke kosteloosheid:

1° de alleenstaande persoon die bewijst, aan de hand van om het even welk document te beoordelen door het bureau voor juridische bijstand dat zijn maandelijks netto-

⁵ Dit maximumbedrag mag vermeerderd worden met een bedrag van +/- 350 euro per persoon ten laste.

⁶ Met tegenbewijs worden inlichtingen of aanwijzingen bedoeld waardoor de beoordelende instantie het vermoeden van ontoereikende bestaansmiddelen kan weerleggen.

⁷ De 'staat van een persoon' is het geheel van hoedanigheden die de juridische toestand van een persoon bepalen in de maatschappij en in de familie waardoor deze zich onderscheidt van andere personen voor wat betreft het bezit en de uitoefening van bepaalde rechten. In deze context worden de elementen eigen aan de minderjarigheid bedoeld, zoals o.a. de leeftijd.

⁸ Het principe ligt vervat in artikel 508/13/2 Ger.W.

inkomen tussen 1.226 euro (thans index 2024=1.582 euro) en 1.517 euro (thans index 2024=1.884 euro) ligt;

2° de alleenstaande persoon met iemand ten laste of de samenwonende met zijn echtgenoot of met iedere andere persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, als hij bewijst, aan de hand van om het even welk document, dat het maandelijks netto-inkomen van het gezin tussen 1.517 euro (thans index 2024=1.884 euro) en 1.807 euro (thans index 2024=2.232,26 euro) ligt.

Wanneer aan de verzoeker kosteloze rechtsbijstand wordt verleend, kan daaraan, al naar gelang van het bedrag van zijn bestaansmiddelen, de voorwaarde worden verbonden dat hij een som dient te storten aan de bevoegde ontvanger van de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën die belast is met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen. Deze som wordt bepaald in de beslissing die de bijstand verleent.

Welke inkomsten worden in aanmerking genomen?

Alle mogelijke netto belastbare inkomsten van de rechthebbende of diens gezin⁹, evenals inkomsten uit beleggingen en verhuring, komen in aanmerking, behalve:

- kinderbijslag;
- occasionele steun van een derde;
- inkomsten uit de enige en eigen woning.

1.3.3 Bijzonderheden i.v.m. de beoordeling van de inkomensgrenzen.

Voor de vaststelling van de inkomsten wordt rekening gehouden met een aftrek van 20 % van het leefloon per persoon ten laste. Dit betekent concreet dat het in aanmerking komend inkomen verminderd wordt met thans 348,26 euro per persoon ten laste of m.a.w. de inkomensgrenzen opgetrokken worden met thans 348,26 euro (index 2024).

Eveneens wordt rekening gehouden met de lasten die voortvloeien uit een buitengewone schuldenlast, alsook met elk ander bestaansmiddel, met name beroepsinkomsten¹⁰, inkomsten uit onroerende goederen, inkomsten uit roerende goederen en diverse inkomsten, kapitalen, voordelen, en ook tekenen en aanwijzingen waaruit een hogere graad van gegoedheid blijkt dan uit de aangegeven bestaansmiddelen, met uitzondering van de kinderbijslag en de enige en eigen woning.

Wanneer de belangen van een persoon strijdig zijn met die van zijn echtgeno(o)t(e) of met die van een persoon met wie hij of zij samenwoont, wordt met het inkomen van

⁹ Inkomsten van gezinsleden worden enkel meegeteld in geval van duurzaam samenwonen en wanneer het dus geen toevallig of kortstondig verblijf betreft.

¹⁰ Arbeidshof te Gent, afdeling Brugge 5e Kamer – 26 januari 2024, RW 2024-2025, 752: Om te oordelen of een aanvrager al dan niet over on toereikende bestaansmiddelen beschikt als bedoeld in artikel 508/13, eerste lid Ger.W. mag het bureau voor juridische bijstand geen rekening houden met de integratie tegemoetkoming. Een integratietegemoetkoming beoogt te voorzien in de zorgbehoevendheid en de zelfredzaamheid van personen met een handicap teneinde hen een minimale levenskwaliteit te garanderen. In die zin is een integratietegemoetkoming geen bestaansmiddel dat de aanvrager van juridische bijstand in staat stelt de honoraria van de advocaat te betalen.

deze laatste geen rekening gehouden. Hun inkomen wordt niet samengeteld, zelfs niet als ze nog samenwonen. Zo er kinderen zijn, worden in dit geval de kinderen ten laste beschouwd van iedere samenwonende ouder tot wanneer er een vonnis is dat bepaalt welke ouder de kinderen (fiscaal) ten laste heeft.

Hetzelfde geldt als er al een verblijfsregeling is met een gelijkmatig verdeeld verblijf, aantoonbaar aan de hand van een vonnis of een bemiddelingsakkoord. Ook dan worden de beide ouders beschouwd als alleenstaande met gezinslast.

1.3.4 Wat met de kosten van eventueel bij de bemiddeling betrokken deskundigen?

De toelating tot de kosteloze rechtsbijstand wijst de prestaties aan waarvoor kosteloze rechtsbijstand verleend wordt, en in geval van deskundigen enkel bij een door de rechter bevolen deskundigenonderzoek. Bijgevolg is er geen andere weg bij bemiddeling pro bono, dan een aanstellingsbevel van een (door partijen) aangewezen deskundige uit te lokken onder het regime van kosteloze rechtsbijstand.

1.3.5 Samengevat op basis index 2024: zie B.S. 29 08 2025 p. 68741

	<i>Volledige kosteloosheid</i>	<i>Gedeeltelijke kosteloosheid</i>
<i>Alleenstaande</i>	1.612	1.920
<i>Gehuwd, samenwonend, alleenstaand met personen ten laste</i>		
Geen kinderen	1.920	2.226
1 kind	2.275,21	2.581,21
2 kinderen	2.630,42	2.936,42
3 kinderen	2.985,63	3.291,63
4 kinderen	3.340,84	3.646,84

De inkomensgrenzen vind je op de website van de Federale Bemiddelingscommissie in de betreffende brochure¹¹. Ze worden minstens één keer per jaar bijgewerkt op 1 september.

Vanaf 1 september 2024 zullen de bedragen jaarlijks in september worden aangepast op basis van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen.

1.4 Bewijs van ontoereikende middelen en toe te voegen stukken.

Ofschoon het gerechtelijk wetboek enkel verwijst naar het aanslagbiljet van het laatste jaar, blijkt uit de praktijk dat volgende stukken **van recente datum** bij een aanvraag/verzoekschrift moeten gevoegd worden:

- Een attest van gezinssamenstelling
- De inkomstenbewijzen van de laatste drie maanden als deze blijken uit loonfiches, beslissingen van bevoegde autoriteiten m.b.t. vervangingsinkomens, ...

¹¹ https://fbc-cfm.be/files/Inkomstgrenzen_Pro_Bono.pdf

Als het maandloon iedere maand verschillend is, neem dan het gemiddelde van de laatste drie maanden. Maak hiervoor een duidelijk overzicht in een begeleidend schrijven.

Voorbeelden van vereiste voor te leggen stukken:

Voor (voltijds) werkenden:

- Loonfiches (denk ook aan alle andere (extra-)legale voordelen, eindejaarspremie, vakantiegeld, ...);
- Rekeninguittreksel als bewijs van regelmatig betaalde of ontvangen alimentatie + vonnis/beslissing/overeenkomst;
- Attest van het interimkantoor met volledig overzicht van de gewerkte dagen tijdens de laatste drie maanden;
- Laatste aanslagbiljet;
- Laatste individuele fiche (fiche 281.10)

Voor niet-werkenden (of deeltijds werkenden):

- Bewijs van vervangingsinkomen van ziekenkas, invaliditeit, RVA, OCMW van de laatste 3 maanden;
- Laatste aanslagbiljet;

Wanneer er helemaal geen inkomsten zijn (of voor het percentage dat er geen inkomsten zijn bv. bij deeltijdse tewerkstelling):

- Drie attesten van "geen uitkering", opgesteld door (1) RVA, (2) OCMW en (3) mutualiteit;

Wanneer de rechthebbende behoort tot een categorie waarbij de onvoldoende bestaansmiddelen vermoed worden behoudens tegenbewijs:

- Bewijs dat de rechthebbende behoort tot die categorie;

Wanneer er een buitengewone schuldenlast is, dan kunnen de regelmatige (maandelijke) afbetalingen worden afgetrokken van de maandelijkse netto-inkomsten:

- Bewijzen van buitengewone schulden zoals attest van budgetbegeleiding, attest budgetbeheer, attest collectieve schuldenregeling én
- Bewijs van de regelmatige, maandelijkse afbetalingen

N.B. De beslissing van het bureau voor juridische bijstand waarin een pro Deo advocaat toegekend wordt aan een rechtszoekende, is eveneens een bewijs van ontoereikende middelen van bestaan. Met andere woorden, telkens wanneer een rechtszoekende een beslissing tot toekenning van 2de lijn juridische bijstand heeft verkregen, kan deze toekenning gedurende twee jaar toegevoegd worden aan een verzoekschrift voor rechtsbijstand. De rechter zal dit normaal aanvaarden als bewijs van onvoldoende bestaansmiddelen, omdat de balie het onderzoek al gedaan heeft.

2 Wie beoordeelt en beslist tot toelating tot kosteloze rechtsbijstand?

2.1 Algemeen.

Met uitzondering van de vredegerichten, is bij elke rechtbank of hof een “Bureau voor rechtsbijstand” opgericht. De samenstelling ervan gebeurt volgens een reglement dat de voorzitter van de rechtbank of het hof vaststelt. Een bureau voor rechtsbijstand kan uit een of meer afdelingen bestaan. Iedere kamer of afdeling bestaat uit een werkend rechter of raadsheer. De zaken worden verdeeld over de verscheidene kamers of afdelingen. In het kader van de bemiddeling pro bono moeten in het gerechtelijk wetboek de woorden “bureau voor juridische bijstand” naargelang het geval gelezen worden als “bureau voor rechtsbijstand” of “de rechter”.

In spoedeisende gevallen en in alle zaken kan de voorzitter van de rechtbank of van het hof en, gedurende het geding, de rechter voor wie de zaak aanhangig is, op een zelfs mondeling gedaan verzoek kosteloze rechtsbijstand verlenen voor de handelingen die zij bepalen.

Het bureau voor rechtsbijstand of de rechter kan, hetzij aan de rechtzoekende hetzij aan derden, inclusief overheidsinstanties, alle informatie opvragen die nuttig wordt geacht, waaronder het laatste aanslagbiljet, om zich ervan te vergewissen dat de voorwaarden van de kosteloze rechtsbijstand zijn vervuld.

Voor de toepassing van deze regel kunnen de ambtenaren van het bestuur van financiën ontslagen worden van de geheimhouding die hun opgelegd is bij de gecoördineerde wetten op de inkomstenbelastingen.

Zoals bij de inkomstenbelasting kan rekening houden worden met tekenen van een betere financiële situatie dan men laat uitschijnen.

2.2 Naargelang de rechterlijke bevoegdheid of aanhangige instantie.

2.2.1 De vrederechter.

Voor de vrederechter mag kosteloze rechtsbijstand worden toegestaan op eenvoudig schriftelijk of mondeling verzoek, waarbij de nodige (bewijs)stukken gevoegd worden. Aangezien de vrederechter zelf bij beschikking de kosteloze rechtsbijstand toekent is het aan te raden dat de verzoeker een ondertekend schriftelijk verzoek(schrift) in tweevoud neerlegt (op de griffie) of via E-Deposit.

2.2.2 Rechtbanken van eerste aanleg en hoven van beroep.

Voor de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank of de ondernemingsrechtbank, en ook voor de hoven van beroep, richt de verzoeker aan het bureau een ondertekend schriftelijk verzoek(schrift) in tweevoud, of elektronisch via e-Deposit¹². Dit verzoek is aan geen andere formaliteiten onderworpen. De verzoeker kan ook mondeling aan het bureau zijn verzoek doen; in dat geval stelt de griffier een beknopte

¹² Zie de bijlage met toelichting over deze werkwijze.

nota op waarin het onderwerp van het verzoek wordt uiteengezet. Bij dit verzoek moeten de nodige (bewijs)stukken gevoegd worden.

2.3 Beroepsmogelijkheid.

Zoals tegen elke rechterlijke beschikking kan tegen een weigering van kosteloze rechtsbijstand beroep aangetekend worden. Als de beroepsinstantie de weigering bevestigt, en er grond is om aan te nemen dat zulks te wijten is aan een procedurefout, onwettigheid, of onregelmatigheid, dan kan je nog Cassatieberoep¹³ instellen

2.4. Intrekken van kosteloze rechtsbijstand.

Zowel de bemiddelaar als de betrokken partijen hebben er belang bij dat de beschikking tot het verlenen van kosteloze rechtsbijstand wordt ingetrokken op verzoek van een partij, wanneer een partij, die kosteloze rechtsbijstand verleend werd, gedurende de bemiddeling tot beter fortuin komt en daarmee de toekenningsvoorwaarden niet langer vervuld zijn.

Zolang de zaak niet ten einde is, kan de kosteloze rechtsbijstand worden ingetrokken, indien hij alleen verkregen is op grond van onjuiste verklaringen of als het gevorderde bij de akte van rechtsingang verschilt van wat in het verzoekschrift om kosteloze rechtsbijstand is gevraagd.

Hij die door bewust onjuiste verklaringen of door andere bedrieglijke middelen kosteloze rechtsbijstand verkrijgt of tracht te verkrijgen zonder recht erop te hebben, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van 100 Euro tot 5 000 Euro, of met een van die straffen alleen.

Alle bepalingen van boek I van het Strafwetboek, met inbegrip van hoofdstuk VII en artikel 85, zijn van toepassing op deze misdrijven.

Een jaar¹⁴ na de beslissing van het bureau voor rechtsbijstand kan het bureau voor rechtsbijstand of de rechter die de kosteloze rechtsbijstand verleent, nagaan of de voorwaarden van ontoereikende bestaansmiddelen nog steeds gelden. Op grond van het feit dat de begunstigde niet langer voldoet aan de voorwaarden kan het bureau voor rechtsbijstand een einde maken aan de kosteloze rechtsbijstand.

De rechtsvordering tot verhaal van de aan de schatkist verschuldigde sommen verjaart door verloop van dertig jaren, te rekenen van de dag der registratie wanneer het in debet vereffende rechten betreft, en te rekenen van de dag waarop de administratie van de Federale Overheidsdienst Financiën belast met de inning en de invordering van de niet-fiscale schuldvorderingen de betaling heeft gedaan, wanneer het voorschotten van deze administratie betreft.

¹³

https://justitie.belgium.be/nl/rechterlijke_orde/hoven_en_rechtbanken/hof_van_cassatie/informatie_over_het_hof/rechtsbijstand

¹⁴ sommige voorzitters vragen al na 3 of 6 maanden nieuwe bewijzen.

3 Opstellen en indienen van het verzoekschrift.

3.1 Vorm en inhoud.

In het verzoekschrift dient de bemiddelaar kort de aard van de procedure waarvoor de partij(en) kosteloze rechtsbijstand vraagt weer te geven, alsook de verwijzing naar de toepasselijke wetgeving. Het model van verzoekschrift in de bijlagen 7, 8 of 9 kan daarvoor aangewend worden. Leg de leef-, woon- en werksituatie steeds duidelijk uit in het verzoekschrift in geval er uitzonderlijke omstandigheden voorhanden zijn, die speciale aandacht vragen en/of van invloed zijn op de berekening van het in aanmerking te nemen (netto)inkomen. Zo bv. in geval er tegenstrijdige belangen zijn tussen samenwonende partijen in geschil.

Het verdient aanbeveling om in het verzoekschrift te vragen dat ook aan de aangezochte/ aangewezen erkend bemiddelaar een afschrift gezonden wordt van de beschikking.

Het verzoekschrift moet door de rechthebbende zelf getekend worden of door zijn/haar advocaat. Per rechthebbende moet een afzonderlijk verzoekschrift ingediend worden.

3.2 Wijze van indienen.

Het verzoekschrift kan per gewone post verzonden worden aan de griffie of er fysiek neergelegd worden. Gelet op de voortschrijdende digitalisering zal een indiening per e-Deposit de afhandeling versnellen en kostenbesparend werken. [E-Deposit \(fgov.be\)](https://fgov.be) In de toekomst zal dit eerder de regel worden dan de uitzondering. Als bemiddelaar niet-advocaat, kan je ook gebruik maken van e-Deposit. Voor meer info: zie bijlage 6.

3.3 Uitspraak.

Het Bureau voor Rechtsbijstand (lees de (gemandateerde) rechter) doet volgens de bepalingen van de wet een uitspraak binnen de acht dagen na de indiening van het verzoekschrift. Binnen drie dagen na de uitspraak geeft de griffier bij gerechtsbrief kennis van de beschikking aan de verzoeker per aangetekend schrijven. De rechthebbende moet er bijgevolg op gewezen worden dat het aangetekend schrijven binnen de geldende termijn ter post afgehaald wordt.

Van een beschikking die niet tijdig afgehaald is bij de post door de rechthebbende kan een kopie aangevraagd worden bij de burgerlijke kopiedienst. Het aanvragen van een kopie kan schriftelijk of per e-mail (liefst niet telefonisch). Geef daarbij je identificatienummer op, naam en adres van de rechthebbende, ook de datum van uitspraak en het rolnummer. Deze gegevens kan je opvragen bij de griffie waar je het verzoek hebt neergelegd.

3.4 Beroep.

In geval van onterechte weigering, kan beroep aangetekend worden overeenkomstig de algemeen geldende regelen van hoger beroep. Bij bevestiging van de weigering door de beroepsinstantie kan cassatieberoep overwogen worden. Dit is zo specifiek en uitzonderlijk, dat hierover niet wordt uitgeweid.

4 Hoe en aan wie wordt de rechtsbijstand uitbetaald?

De afgelopen jaren werden grondige wijzigingen doorgevoerd in de wijze waarop de rechtsbijstand verwerkt en uitgekeerd wordt. We beperken ons hier tot het toelichten van de actuele werkwijze, ook al zijn de teksten van het regulerend kader nog niet allemaal aangepast.

4.1 In de hoofdzetels van elk gerechtelijk arrondissement zijn arrondissementele bureaus gerechtskosten geïnstalleerd (taxatiebureaus).¹⁵

Als standaardprocedure geldt vandaag de digitale procedure, die een grote vooruitgang betekent. Om betaling te verkrijgen voor de prestaties die werden geleverd onder kosteloze rechtsbijstand dienen de volgende stappen te worden doorlopen:

(1) Er dient een beschikking kosteloze rechtsbijstand te bestaan die de prestaties geleverd door een erkend bemiddelaar tijdens het bemiddelingstraject dekt. Het is daarbij aan te raden om:

- Ofwel (nog) geen prestaties te leveren zolang er geen beschikking voorligt,
- Ofwel duidelijke afspraken te maken met de cliënten hoe de prestaties zullen worden vergoed tot zolang er geen beschikking kosteloze rechtsbijstand voorligt.

(2) De betrokken prestatieverlener zal zijn kostenstaat moeten indienen bij het taxatiebureau in het arrondissement van de bevoegde rechtbank, via de applicatie Justinvoice: justinvoice.just.fgov.be. Het taxatiebureau bestaat uit twee diensten: de eerste controleert de kostenstaat, de tweede is het vereffeningsbureau. De dienstverlener ontvangt eerst een bericht dat de kostenstaat goedgekeurd is en dat uitbetaling zal volgen. De uitbetalingsdienst schrijft daarop het honorarium over op de rekening van de prestatieverlener.

4.2 De werkwijze tot het indienen van een kostenstaat.

De betrokken prestatieverlener moet zijn ondertekende kostenstaat indienen bij het **taxatiebureau** in het arrondissement van de bevoegde rechtbank. Bij een eerste indiening zal gevraagd worden een identificatiefiche in te vullen. Dit gebeurt tegenwoordig via de applicatie Justinvoice, namelijk justinvoice.just.fgov.be. Deze applicatie is toegankelijk via de website Just-on-web maar men kan ook "Justinvoice" intikken in de browser. De identificatie gebeurt door eenmalig een account aan te maken in deze applicatie. Daarna kan men starten met het invoeren van een kostenstaat. Bij elke volgende inbreng van een kostenstaat kan men de eerste stap (account aanmaken) overslaan.

Het taxatiebureau is de plaats waar alle kostenstaten samenkomen voor controle en waar, indien nodig, contact plaatsvindt met de prestatieverlener over te corrigeren gegevens en over de bedragen waarop hij recht heeft of meent te hebben.

Na de controle van de kostenstaat op volledigheid en juistheid, kan de goedkeuring volgen. Dit is de zogeheten "begroting" of taxatie van de kostenstaat, anders gezegd de waardebeoordeling. Er kunnen ook correcties nodig zijn, en in principe moeten deze

¹⁵ https://justitie.belgium.be/nl/online_diensten/nationaal_register_en_gerechtskosten/gerechtskosten

worden gedaan door de opsteller ervan. Voor kleine aanpassingen, zoals aanvulling van gegevens of herstel van kleine rekenfouten, is dit niet per se nodig en kan ook per e-mail het akkoord van de prestatieverlener met die correctie worden gevraagd. Ook onderhandelingen zijn mogelijk. Als deze onderhandelingen mislukken of indien er geen gebruik werd gemaakt van de onderhandeling, is er de mogelijkheid van een beroepsprocedure.

Na goedkeuring van de kostenstaat door het taxatiebureau, loopt de procedure verder bij het **vereffeningsbureau**. Daar wordt de controle die door het taxatiebureau is gedaan, niet herhaald, maar aangevuld met de “driepuntscontrole”: Het taxatiebureau gaat na of:

- De kostenstaat volledig, leesbaar en juist is ingevuld;
- Het correcte tarief is toegepast;
- De berekening van de vergoeding aan de hand van het tarief correct is.

Ook hier is afkeuring van de kostenstaat nog mogelijk wanneer er wordt vastgesteld dat het taxatiebureau een fout niet heeft opgemerkt of een kostenstaat heeft begroot voor iets wat geen gerechtskost is. In dat geval keert de kostenstaat terug naar het taxatiebureau voor correctie en eventueel beroep.

4.3 Beroepsmogelijkheid.

De nieuwe beroepsprocedure tegen beslissingen over kostenstaten betreft een gewone bestuursrechtelijke procedure. Het beroep moet worden ingediend bij de directeur-generaal Rechterlijke Organisatie van de Federale Overheidsdienst Justitie, die een bestuurlijke, gemotiveerde beslissing neemt nadat de prestatieverlener en de vertegenwoordiger van het taxatiebureau hun standpunt hebben uiteengezet.

Samengevat zijn het de gewone regels van het bestuursrechtelijk toezicht die hier van toepassing zijn.

4.4 Bedrag van de vergoeding.

Via de toepassing van art. 143 bis van het algemeen reglement gerechtskosten in strafzaken, worden de diensten onder kosteloze rechtsbijstand van een bemiddelaar als gelijkgestelde kosten aangemerkt. De vaststelling van het tarief gebeurt bij ministeriële omzendbrief. De publicatie van de laatste omzendbrief 131/12 dateert van 9 januari 2025 en ging in vanaf 1 januari 2025. Het tarief geldt voor prestaties van maximaal 20 uren en een forfaitaire dossierkost.¹⁶

6° Erkende bemiddelaars	
Ereloon per uur (ten belope van max. twintig uur)	60,23
Forfaitaire vergoeding per bemiddeling	75,31

¹⁶ Door een foute toepassing van de indexeringsbedrag het uurloon dat werkelijk mag worden aangerekend € 58,15. http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article.pl?language=nl&sum_date=2024-03-20&lg_txt=N&numac_search=2024002505

De vergoedingen voor de prestaties geleverd onder het regime van kosteloze rechtsbijstand worden beschouwd als beroepsinkomsten. Hun indexering is bijgevolg logisch en al sinds geruime tijd een wettelijke verplichting. De indexering gebeurt op basis van de afgevlakte gezondheidsindex. Er is voorgeschreven dat dit elk jaar in januari gebeurt.

Voor meer informatie met betrekking tot de inhoud en toepassing van de vergoedingsregels en procedure, contacteer je best het secretariaat van het centraal bureau gerechtskosten (secret.FraisJustice.Gerechtskosten@just.fgov.be), bij voorkeur per e-mail, of via het telefoonnummer 02-552 25 13, waarna je verzoek aan de bevoegde personen bezorgd wordt. Als je problemen zou ondervinden met de betaling van je kostenstaat, kunt u het secretariaat van de FBC hiervan op de hoogte brengen, zodat de werkgroep op de hoogte gesteld wordt wanneer er zich systematische problemen zouden voordoen. Dit vervangt uiteraard de beroepsprocedure niet.

4.5 Wat als niet alle partijen in bemiddeling op kosteloze rechtsbijstand aanspraak kunnen maken?

De gerechtskosten die in het kader van een burgerlijke procedure met kosteloze rechtsbijstand worden gemaakt, zoals in het geval van de diensten van een bemiddelaar, worden gelijkgesteld met de gerechtskosten in strafzaken en worden gereguleerd wanneer niet alle partijen kosteloze rechtsbijstand genieten. Dit is geregeld in artikel 143bis van het Algemeen Reglement op de gerechtskosten in strafzaken van 28 december 1950.

Het laatste lid van 143bis van het Algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken is te begrijpen, als dat er bv. van drie partijen er twee zijn die kosteloze rechtsbijstand kunnen genieten, je dan het tarief 58,15 door 3 deelt en met 2 vermenigvuldigt. Dus: $58,15 \times 2/3 = 38,76$. M.a.w. hoe meer partijen er kosteloze rechtsbijstand genieten, hoe groter het breukdeel dat je voor die partijen gezamenlijk aan de FOD Justitie mag aanrekenen voor die partijen samen. Wel zijn aparte kostennota's in te dienen voor elke partij. Zo alle partijen kosteloze rechtsbijstand genieten, mag je dus maar éénmaal het tarief toepassen voor alle partijen, die geen tegenstrijdig belang hebben.

Voor de partij, die geen rechtsbijstand geniet, reken je dan diens breukdeel van jouw gebruikelijk gewoon tarief aan + diens breukdeel voor de eenmalige forfaitaire administratieve kost.